

Nätsäkerhetsavdelningen
Erika Hersaeus
08-678 5634

Minnesanteckningar referensgruppsmöte inom Internet Governance 28 april 2009

Närvarande: Danny Aerts (.SE), Ola Bergström (PTS), Stefan Bernhard (Bird&Bird), Björn Björk (SKL), Patrik Bystedt (PTS), Östen Frånberg (ISOC-SE), Eva Frölich (Frobbit), Patrik Fältström (Cisco), Stefan Görling (KTH), Anders Hektor (Näringsdepartementet), Fredrik Helgesson (Telenor), Tell Hermansson (ICC), Erika Hersaeus (PTS), Maria Häll (Näringsdepartementet), Christoffer Karsberg (PTS), Cary Karp (Naturhistoriska Riksmuseet), Lars-Johan Liman (Autonomica/Netnod), Bo Martinsson (PTS), Anders Rafting (PTS), Fredrik Sand (Stockholms handelskammare), Bengt Svenson (SKL), Joakim Strålmark (PTS), Nils Weidstam (IT&Telekomföretagen)

Bo Martinsson, PTS, hälsade alla välkomna. Huvudpunkten för mötet var att diskutera svenska ståndpunkter med utgångspunkt i den av Näringsdepartementet och PTS framtagna ståndpunktspromemorian (PM:et). På agendan fanns också en diskussionspunkt kring det IPv6-formulär som ITU skickat ut, en kort återrapportering från WTPF-mötet 21-24 april, en orientering om rotserverssystemet, -serveroperatörerna och nyheter på området. Till sist hölls en kort information om det kommande IETF-mötet i Stockholm.

En presentation av alla deltagare följde.

A. Diskussion gällande svenska ställningstaganden med utgångspunkt i ståndpunktspromemorian

Syftet med agendapunkten var att diskutera svenska ståndpunkter med utgångspunkt i den ståndpunktspromemoria som har tagits fram av Näringsdepartementet och PTS. Ståndpunkterna som tas fram kommer den svenska regeringen/PTS att framföra i olika fora. Innehållet i PM:et har diskuterats på tidigare RGIG-möten. Efter genomgången av ståndpunkterna på

mötet kommer PTS att uppdatera PM:et och Näringsdepartementet internbereda detta i Regeringskansliet inför HLLIG (High Level Group on Internet Governance) i den kommande veckan samt inför Open Consultation och MAG-mötet, vilka äger rum inom kort. Av denna anledning behövde RGIG diskutera ståndpunkterna på mötet.

Synpunkter lämnades på de framtagna ståndpunkterna samt på de efterföljande bakgrundsbeskrivningar inom de olika områdena.

1. Diskussion om avsnittet ”Framtiden för IGF”

Överlag ansågs de framtagna synpunkterna om IGF:s framtid bra. Det kommenterades att den viktigaste ståndpunkten är huruvida IGF ska fatta beslut eller inte. Vissa länder vill det.

Det poängterades att om skrivningar eller terminologi används i PM:et som härrör ur Tunisagendan, är det viktigt att fånga upp och använda terminologin på rätt sätt.

Ett förtydligande gjordes av vad som menas med kritisk infrastruktur avseende Internet. I detta sammanhang handlar benämningen om den ändliga mängd logiska resurser som finns att tillgå, dvs. IP-adresser och AS-nummer samt domännamnssystemet.

Det fanns editorielle synpunkter på att PTS, snarare än Näringsdep, ansvarar för den internationella samordningen av Sveriges ståndpunkter. PTS skickar exempelvis delegater till GAC.

Det påpekades att det finns andra aktörer i Sverige än Regeringen/regeringsrepresentanter som påverkar och lämnar råd till beslutsfattande organ inom ICANN-sfären. Sverige företräds t.ex. genom andra intressenter i RSSAC; SSAC, ccNSO och gNSO.

På frågan om IGF ska ta fram rutiner sa Danny Aerts att RGIG har diskuterat frågan tidigare och han framhöll sin ståndpunkt att IGF inte ska ta fram rutiner. Han undrade vad som avses med rutiner och sa att IGF ska varken ta fram rutiner eller rekommendationer.

Den rådande meningen på mötet var att IGF varken ska ta fram rutiner eller rekommendationer och ska inte heller fatta beslut. Vidare ansågs att IGF:s syfte är att vara ett stort kompetensforum och att försöka vara en brygga mellan ITU och ICANN. På IGF bör aktörer mötas och diskutera, men inte ta ställning.

Det poängterades att det är nödvändigt att finna en balans mellan vad ITU och ICANN, liksom organisationerna runt ICANN, ska göra. Det skulle vara problematiskt om ytterligare en övergripande organisation måste skapas i de fall ICANN och ITU inte kan komma överens om vad IGF ska göra. Ståndpunkten bör vara att ITU och ICANN ska mötas och diskutera sinsemellan. IGF har funnits för att vara en brygga mellan ITU och ICANN.

Vidare framhölls att de länder eller aktörer som vill att IGF ska bli en beslutsprocess är de som inte vill att ICANN ska ta beslut.

2. Diskussion om avsnittet ”Makten över Internets kritiska resurser”

Ett antal editorielle synpunkter lämnades på avsnittet. ”Makten över” föreslogs ändras till ”Förvaltningen av”. Mutli-stakeholder bör t.ex. definieras i dokumentet i enlighet med Tunisagendan. Det önskades att ståndpunkterna presenteras i en prioriterad ordning, där eventuella politiska mål först presenteras. Det fanns en åsikt om att regeringen måste ha en ståndpunkt gällande ICANN:s organisationsform. Ska ICANN vara en privaträttslig organisation i framtiden? Sverige behöver bilda sig en uppfattning om man vill ha en marknadsdrivande organisation.

Det uppmärksammades att det är olika organisationer som hanterar policyutvecklingen för domännamn samt IP-adresser. Om den svenska regeringen vill lämna synpunkter gällande hantering av domännamn görs det i GAC, synpunkter gällande hantering av IP-adresser lämnas på RIPE. Stycket kan behöva utökas med detta förtydligande.

Flera ifrågasatte om ICANN idag arbetar med det som var kärnverksamheten. Utveckling inom ICANN kan bero av att ICANN har alltför mycket resurser. Flera ansåg att det är viktigt att titta på det ursprungsdokument som beskriver ICANN:s uppdrag och kärnverksamhet. ICANN:s ursprungliga uppdrag bör framhållas som en ståndpunkt i PM:et.

Ståndpunkten gällande JPA (Joint Project Agreement) är att JPA, ICANN:s avtal med det amerikanska handelsdepartementet (Department of Commerce) gällande vad som accepteras i rotzonen, ska förlängas. Eftersom ICANNs VD slutar inom kort kan JPA förlängas kortsiktigt för att behålla stabilitet.

En deltagare kommenterade att det är viktigt att lämna svar på Department of Commerce, NTIA:s **Assessment of the Transition of the Technical Coordination and Management of the Internet’s Domain Name and Addressing System** som skickades ut/publicerades 24 april.

3. Diskussion om ”GAC:s roll inom ICANN”

Den svenska ståndpunkten är att GAC fortsättningsvis bör vara en rådgivande organisation till ICANN.

En annan viktig fråga är att GAC måste få fler medlemmar. Det är i sig ett problem att allt för få länder engagerar sig i/representeras i GAC. Därmed riskerar GAC att tappa sin trovärdighet och att organisationen ifrågasätts av den övriga ICANN-sfären. Mellan 30 och 40 länder deltar och försöker ge sina råd till ICANN om hur ICANN ska styra/förvalta Internets kritiska resurser.

Det kommenterades att de som inte gillar ICANN ser det som positivt att GAC har få medlemmar. Frågan ställdes om det finns det några idéer om hur man kan öka GAC:s representativitet.

Eva Frölich sa att för att få fler medlemmar, bör GAC först och främst se till att GAC:s sekretariat fungerar. Det finns medlemmar som försökt få kontakt med GAC under flera år, men som misslyckats. Administrationen måste fungera; mailadresser, kontaktytor, webbplats, vilket det inte gör idag. Vidare behöver GACs arbetsprocesser effektiviseras. GAC kan till slut få ägna en liten del av sitt arbete åt att förbättra sin marknadsföring och PR (Outreach).

Det framhölls att diskussionen även bör handla om huruvida det är de ”stora” Internetnationerna eller om det är antalet länder i världen som deltar i GAC som gör GAC till vad det är. Vad väger tyngst då GAC ska ha ett mandat i Internet Community?

För att få nya deltagare behöver GAC visa på vad man åstadkommer gentemot ICANN, t.ex. att man ger råd inom gTLD- och IDN ccTLD-frågorna. GAC skulle kunna informera ICANN om att det finns olika lagstiftningar gällande integritet utanför USA.

4. Synpunkter på ”Europasamarbetet gällande Internet Governance”

En kort bakgrundsinformation om HLIIG gavs för att förstå vilka resultat HLIIG åstadkommer och vilken effekt resultaten får. EU-kommissionen tillsatte gruppen för ett antal år sedan för att få till en övergripande policydiskussion gällande Internet Governance på ministernivå i Europa. I praktiken har diskussionerna skett på lägre nivå. Sverige deltar genom PTS (Anders Johanson) och Näringsdepartementet (Maria Häll).

I och med Sveriges kommande EU-ordförandeskap är det viktigt att veta om det är Kommissionen eller medlemsländerna som tycker något i frågorna. En

kommentar var att HLIIG är en grupp för Kommissionen och inte för medlemsstaterna. Det finns en önskan från Kommissionen att få ett starkare mandat gentemot USA. Frågan restes om vi ska stärka Europas ställning gentemot USA?

En synpunkt var att HLIIG borde bli en mer öppen process, t.ex. HLIIG:s Hearing och om informationen kring denna. Det är ett sätt för Kommissionen att hämta in synpunkter.

En kommentar var att på IGF läser alla enskilda länder upp sina ståndpunkter, förutom Europa, där ordförandeskapet läser upp Europas samlade åsikter. Vad händer om Sverige har en enskild åsikt inom IGF? Kan det bli möjligt för enskilda europeiska länder att föra fram sina ståndpunkter?

5. Synpunkter på avsnittet om ”Införande av internationaliserade domännamn, IDN ccTLD:er”

Danny Aerts, .SE, hade en kommentar gällande skrivningar i både 5. Införande av internationaliserade domännamn och 6. Införande av nya generiska toppdomäner. Det handlade om skrivningarna ”Sverige ska ha förtur”, ”Sverige ska erbjudas företräde...”, ”... ha bestämmanderätt”, ”i första hand erbjuds till staten” i val/utpekning av domänadministratör för IDN ccTLD:er och gTLD:er.

Danny ansåg att det inte är självklart att staten Sverige ska ha förtur på nya internationaliserade nationella toppdomäner och benämningar. Han ansåg att det är viktigt när en aktör ansöker om en IDN ccTLD eller gTLD att denne har stöd hos det lokala Internet Communityt. Det är inte självklart att makten ska ligga hos staten för att gynna konkurrensen bland toppdomänadministratörer. Dannys åsikt var att det ska finnas en möjlighet för staten att säga att toppdomänadministratör X är lämplig.

Patrik Fältström kommenterade att det var två olika saker som diskuterades och påpekade att det i Sverige finns en lagstiftning Toppdomänlagen med bestämmelser över en säker TLD-tjänst för Sverige, registerföring och regler gällande tilldelning, överföring, deaktivering, avregistrering etc. och för tvistlösning. T.ex. Kina anser sig bestämma över det kinesiska *språket* och därmed toppdomäner på kinesiska. Patrik framhöll att vi behöver diskutera hur vi förhåller oss till en toppdomän ”Sverige” på kinesiska.

Någon kommenterade att det är viktigt att ha mandatet att kunna säga stopp för en toppdomänadministratör.

Fram till nu har listor över standardiserade beteckningar på länder ofta gett namn på ccTLD:er. Det finns inte reglerat internationellt hur man hanterar toppdomäner.

Det påpekades att det kan bli prejudicerande hur man argumenterar och Sverige behöver beakta hur det kan spilla över på andra politikområden, t.ex. handel m.m. Regeringen bör ha en klar ståndpunkt i denna fråga.

Östen Frånberg, ISOC-SE, menade att gällande toppdomänen Sverige på kinesiska framfördes en åsikt om att det land/territorium som motsvaras av toppdomänen bör väga tyngst, språket kommer i andra hand.

En idé som framkom var att Sverige skulle t.ex. kunna ”ge sitt samtycke” till val av toppdomänadministratör innan en administratör utses/utpekas för en toppdomän Sverige på ett annat skript, dvs. en mildare form av vetorätt.

Vidare lyftes en annan omdiskuterad fråga fram, nämligen hur man ska reglera nya IDN ccTLD:er, och t.ex. fastställa avgifter för att ansöka om att bli domänadministratör samt eventuella årliga avgifter till ICANN.

Finansiella bidrag från toppdomänadministratörer till ICANN är en annan fråga. Danny påpekade att de flesta ccTLD:er inte ger något bidrag till ICANN. .SE ger 30-40 000 USD till ICANN (men ICANN har inte lagt märke till dessa). En ståndpunkt som framhölls var att finansiella bidrag från toppdomänadministratörer icke ska vara tvingande.

Det fanns en åsikt om att ICANN bör upprätta/bidra till att en kostnadstäckning för gTLD:er och ccTLD:er kommer till för att göra ICANN mer oberoende av gTLD:er och Verisign.

6. Diskussion gällande ”Införande av nya generiska toppdomäner”

Det fanns några editorielle synpunkter och att en renodling av begreppen ”med bestämmanderätt”, ”förtur för ” osv. vid delegering/utpekning av administratörer behövdes.

En åsikt var att Sverige borde uttrycka sin ståndpunkt mer explicit gällande införande av nya gTLD:er, t.ex. om vi är motståndare till nya gTLD:er. En annan fråga som togs upp i detta sammanhang var hur man hanterar varumärkesrättsliga aspekter (skyddsfrågan) för domäner i gTLD-frågan. Sverige skulle kunna framhålla ståndpunkterna om behov av varumärkesskydd och stabilitet i rotzonen. Sverige bör inte ta ställning innan utredningen om stabilitet på rotzonsnivå är klar.

Det fanns flera åsikter om på vilket sätt Internet bör vidareutvecklas i toppdomänfrågan. Det noterades att Sverige behöver finna en balansgång hur man ger input till Internets styrning. Det blir problematiskt om vi anser att Internet ska styras bottom-up och sedan kommer med kommentarer om detaljer.

Någon frågade om ICANN har frågat om vi vill ha gTLD:er. En kommentar gällande införande av fler gTLD:er var att om utvecklingen av Internet ska vara "user driven" bör efterfrågan komma från användarna! De tekniska säkerhetsaspekterna är vidare långt från klarlagda (t.ex. beaktande införande av DNSSEC och IPV6). Någon undrade vilka "users" som vill ha fler gTLD:er, de som handlar med domännamn svarade någon, inga andra.

En kommentar var att om ICANN ska öppna möjligheten för ett införande av en stor mängd gTLD:er behöver det göras en konsekvensanalys innan.

7. Synpunkter gällande "Införande av IPv6 och hantering av ledigt IPv4-adressutrymme"

Inga större synpunkter framkom under denna punkt.

8. Diskussion gällande "Införande av DNSSEC på rotzonnivå"

De synpunkter som framfördes gällande DNSSEC var att

- Sverige *inte* bör stödja processer som gör att rotzonssigneringen tar flera år.
- ICANN/IANA behöver inte nödvändigtvis vara den organisation som signerar rotzonen. Någon framhöll att vilken aktör som helst kan signera rotzonen och att exempelvis Verisign som har ett bra säkerhetsmaskineri skulle kunna sköta rotsigneringen, men att de inte tilläts göra det enligt det nuvarande kontraktet.

Därmed var genomgången av ståndpunktspromemorian klar. Bo Martinsson meddelade att den fortsatta processen för beredningen är att uppdatera PM:et med beaktande av vad som framkom på mötet, därefter skickar PTS den till Näringsdep för internberedning inom Regeringskansliet.

B. Kommentarer kring ITU:s frågeformulär om IPv6

Avsikten med det utskickade frågeformuläret från ITU är otydligt. Patrik Fältströms rekommendation var att inte svara för mycket eftersom RIPE

troligen kommer att skicka ut ett dokument för att sammanställa motsvarande information.

C. Information om utveckling på rotfronten

Lars-Johan Liman gav en presentation över hur rotserverssystemet är organiserat, om ICANN:s rotserverstöddorganisation RSSAC¹ samt om rotserveroperatörernas egen sammanslutning, root-ops.

Om rotserverssystemet

Globalt finns 13 s.k. rotserverar, vilka återfinns överst i det globala DNS-trädet för att kunna göra domännamnuppslagningar på Internet. Netnod/Autonomica driver en av de 13 rotserverarna, I-roten. De 13 rotserverarna måste vara kända hos alla s.k. resolvermaskiner som finns hos Internetoperatörerna. IP-adresserna till rotserverarna står nedskrivna i resolvermaskinerna och är inget som resolverarna hämtar dynamiskt.

Rotservern innehåller en databas över alla befintliga toppdomäner, ccTLD:er som gTLD:er. Rotzondatasens storlek är 72 KB, med andra ord väldigt liten. Autonomica har ett rotkluster för I-roten dvs. ett antal kopior (eller s.k. anycastserverar) på sin masterrotserver. Alla anycastnoder är "lika", resolverarna tror att serverarna är lika nära. Resolverarna kan inte se skillnad på om de talar med en server i Tyskland eller i Sverige. Anycastserverarna svarar på ca 13 500 frågor (domännamnuppslagningar)/sek.

Anycastserverarna har en viss betydelse. De klustersystem som Autonomica ställer ut är relativt små och billiga. Hur Autonomica placerar anycastnoder beror på förfrågningar från diverse länder. Det är politiskt och demokratiskt viktigt att kunna få en anycastkopia. Utan en egen rotserverkopia i ett land, kan ett land bli beroende av ett annat för att nå Internet. Vidare är det lätt att transportera datat eftersom rot-databasen är så liten.

Om rotserveroperatörerna

Operatörerna (root-ops) som sköter rotserverarna är 12 stycken och av väldigt olika karaktär; akademiska, militära, kommersiella, statliga t.ex. Verisign kör två serverar av historiska skäl, därav 12 operatörer. Det var John Postel som utsåg 12 root-ops fram till 1998. John arbetade på IANA (innan ICANN skapades) och hanterade domännamn.

¹ Root Server System Advisory Committee

Root-ops är ingen formell organisation. Det viktiga är att root-ops anser att de hämtar datat från samma Master-rootzon och inte från olika. Det är hos IANA som root-ops hämtar rotzonen. Det har aldrig funnits motsättningar i denna fråga. Root-ops tycker inte att det behövs någon gemensam central policy, utan bara ett samarbetsforum. Root-ops har varken en ordförande eller styrelse. Operatörerna har samma målsättningar, men ibland råder olika viljor.

Om RSSAC och utvärderingen av organisationen

ICANN har skapat en stödorganisation Root Server System Advisory Committee, RSSAC. RSSAC ska lämna råd till ICANN som berör frågor om rotserverssystemet. Organisationen har klara och tydliga kopplingar till ICANN.

Alla stödorganisationer inom ICANN behöver gå igenom en översyn och utvärderas huruvida de fyller en funktion fortsättningsvis. RSSAC har nyligen gått igenom denna utvärdering. Rapporten finns på ICANN:s webbplats. Ett antal förslag ur utvärderingen är att:

- RSSAC ska omformas till en strategigrupp som drivs av ICANN och rotserveroperatörerna gemensamt
- RSSAC bör minskas i storlek, inte alla rotserveroperatörer kan föra talan

Rotserveroperatörerna har ett gott samarbete och träffas tre gånger per år. De håller sig uppdaterade och följer med den tekniska utvecklingen.

Det har tagits beslut inom ICANN att tillåta fler gTLD:er. Bakgrunden till detta trodde Liman kan bero av påtryckningar från GNSO, gTLD:ernas stödorganisation, eller av befintliga gTLD:er. ICANN:s styrelse har begärt en utvärdering från SSAC² och RSSAC tillsammans, vilken ska behandla säkerhet och stabilitet vid införande av fler TLD:er. SSAC och RSSAC arbetar med att ta fram problemställningarna.

Ett problem är att ju fler TLD:er, desto billigare blir de, desto fler blir de, och så fortsätter det på detta sätt. Fler TLD:er gör att rotzonen och att trädet (roten) växer ”på bredden” istället för på djupet. Djupet i DNS-trädet är något som domännamnssystemet utnyttjar för cachning, ihågkommande av namnuppslagningar, vilket gör att trafiken till rotserverna minskar.

² Security and Stability Advisory Committee

.com-zonen innehåller flera hundratusentals domäner. Storleken på .com-zonfilen är ca 100 MB. Om roten innehåller många TLD:er behöver uppdateringar spridas bland det finmaskiga nät av rotserverar

Rotzonen kan bli än en mer lockande måltavla för attacker

Östen Frånberg kommenterade att han ser allvarligt på denna utveckling. Han sa vidare att han har fullt förtroende för de 13 rotserveroperatörerna. En sådan utveckling spiller över på politik, ekonomi m.fl. områden. Till sist sa han att han gärna skulle vilja att Sverige understryker och undersöker behovet av införande av nya generiska toppdomäner.

D. Diskussion gällande ny VD för ICANN

På ICANN:s Mexikomöte i mars offentliggjordes att Paul Twomey, nuvarande VD och ursprungen ur GAC-världen, kommer avgå. Eva Frölich berättade övergripande om ansökningskriterierna för VD-posten. Hon framförde att det kan vara viktigt att Sverige bildar sig en uppfattning om vad det är för person man vill ha på VD-posten.

Frågor som kan ställas gällande den nye VD:n är; är det bra med ytterligare en person från GAC till ICANN eller ska personen komma från ISOC? Företrädare från dessa två organisationer är varandras motpoler. Finns det andra ställningstaganden som vi anser bör beaktas i valet av VD, bör VD:n representera något viss geografiskt område?

Eva menade att Sverige och GAC borde ha synpunkter på hur den nya VD:n bör se ut. VD:n är en mycket viktig funktion. Det bör vara en person som gagnar Internetvärlden, samt den lille Internetanvändaren.

Någon frågade om ICANN visat intresse för Internet Communitys input i denna fråga. Eva meddelade att det fanns indikationer.

Ett antal kandidater namngavs och diskuterades på mötet

Bosse meddelade att detta kan bli en fråga att diskutera det på kommande RGIG-mötet och frågade om det fanns synpunkter på hur vi ska arbeta fram en svensk syn i denna fråga. Om referensgruppen finner en bra kandidat kan vi samlas kring den ståndpunkten.

E. Kort om IETF i Stockholm i juli

Danny Aerts, .SE, informerade om att nästa IETF-möte anordnas i Stockholm i slutet av juli. .SE är lokal värd. .SE valde att anordna IETF i.o.m. att Sverige är ordförandeland i EU denna period. Danny meddelade att .SE gärna skulle se att fler lokala Internetaktörer bidrar ekonomiskt till arrangemanget om man anser att IETF är viktigt. Mötet kommer att kosta mellan 2-3 miljoner kr.

F. Kort återrapportering från WTPF i Lissabon 21-24 april

Syftet med mötet var att diskutera sex stycken s.k. opinions gällande Internet-related Public Policy matters, The implications of the advent of Next-Generation Networks (NGNs) and advanced broadband access, ICT and the environment, Collaborative strategies for creating confidence and security in the use of ICT, Capacity building in support of the adoption of IPv6, The International Telecommunication Regulations (ITRs).

Diskussionerna baserades på en rapport som lades fram av ITU:s Generalsekreterare.

Ca 850 personer deltog på mötet. Det var få kontroversiella diskussioner. Alla sex opinions godkändes med några få justeringar.

Några deltagare påpekade att det vore bra att få den skriftliga återrapporteringen från WTPF inför HLIIG och RIPE i den kommande veckan.

G. Nästa möte

Nästa möte planerades till den 3 september kl.09.00-12.00 på PTS.

Den 19 maj var först planerat som ordinarie möte, men det bestämdes att tidigarelägga mötet till den 28 april inför de internationella mötena som skulle äga rum kort efter det. Deltagarna beslutade att ett möte den 19 maj inte är nödvändigt och att eventuellt kommande frågor kan diskuteras på e-postlistan.